

Rolnummer 5528
Arrest nr. 36/2013 van 7 maart 2013

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek (vóór de wijziging ervan bij de wet van 21 februari 2010), gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Aarlen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters R. Henneuse en M. Bossuyt, en de rechters L. Lavrysen, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey en P. Nihoul, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter R. Henneuse,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*   *   *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 4 december 2012 in zake de gemachtigde ambtenaar van de « Direction générale opérationnelle de l'aménagement du territoire, du logement, du patrimoine et de l'énergie – Direction extérieure du Luxembourg » (Operationeel Directoraat-generaal Ruimtelijke Ordening, Huisvesting, Patrimonium en Energie – Buitendirectie Luxemburg) tegen M.D. en V. V.L., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 6 december 2012, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Aarlen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, vóór de inwerkingtreding van de wet van 21 februari 2010, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre een rechtsplegingsvergoeding ten laste van de gemachtigde ambtenaar kan worden gelegd wanneer hij in het ongelijk wordt gesteld bij zijn op grond van artikel 157 van het Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ordening, Stedenbouw, Patrimonium en Energie voor de burgerlijke rechtbank ingestelde herstellvordering ? ».

Op 19 december 2012 hebben de rechters-verslaggevers P. Nihoul en T. Merckx-Van Goey, met toepassing van artikel 72, eerste lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, het Hof ervan in kennis gesteld dat zij ertoe zouden kunnen worden gebracht voor te stellen een arrest van onmiddellijk antwoord te wijzen.

De Ministerraad heeft een memorie met verantwoording ingediend.

De bepalingen van voormelde bijzondere wet met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Bij de Rechtbank van eerste aanleg te Aarlen is door de gemachtigde ambtenaar van het Waalse Gewest een vordering ingesteld teneinde de verwerende partijen ertoe te veroordelen aanpassingswerken uit te voeren. Aangezien die werken op de datum van de dagvaarding volledig waren uitgevoerd, heeft de Rechtbank geoordeeld dat de vordering onontvankelijk is bij gebrek aan belang.

De verwerende partijen vorderen bijgevolg dat de gemachtigde ambtenaar wordt veroordeeld in de volledige kosten van het geding, met inbegrip van de rechtsplegingsvergoeding. De gemachtigde ambtenaar doet in dat opzicht gelden dat die vergoeding niet verschuldigd is, met toepassing van het op 8 maart 2012 gewezen arrest nr. 43/2012 van het Grondwettelijk Hof.

De Rechtbank beslist aan het Grondwettelijk Hof de hierboven vermelde prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1. In hun conclusies hebben de rechters-verslaggevers gemeend dat, om de in het arrest van het Hof nr. 43/2012 van 8 maart 2012 aangegeven redenen, de prejudiciële vraag een onmiddellijk bevestigend antwoord zou kunnen vergen.

A.2. In zijn memorie met verantwoording is de Ministerraad allereerst van mening dat de prejudiciële vraag klaarblijkelijk onontvankelijk is omdat de verwijzende rechter niet expliciet de categorieën van personen identificeert die zogenaamd gediscrimineerd zouden zijn. Zoals zij is geformuleerd, beperkt de prejudiciële vraag zich ertoe de gevolgen van de in het geding zijnde bepaling naar voren te brengen, zonder evenwel aan te geven in welk opzicht die laatste een bepaalde categorie van personen verschillend zou behandelen ten opzichte van een andere categorie van personen. In het reeds aangehaalde arrest nr. 43/2012, dat door de verwijzende rechter is aangevoerd, echter, waren die beide categorieën van personen in de prejudiciële vraag gepreciseerd. De verwijzende rechter van zijn kant beperkt zich ertoe te beweren dat de gemachtigde ambtenaar van het Waalse Gewest zich in een soortgelijke situatie zou bevinden als die van de stedenbouwkundig inspecteur in het Vlaamse Gewest, maar hij geeft niet aan ten opzichte van welke andere situatie de situatie van die personen dient te worden vergeleken. De verwijzing naar het arrest nr. 43/2012 in de beslissing van de verwijzende rechter, maar niet in de prejudiciële vraag, kan niet volstaan om de draagwijdte van de prejudiciële vraagstelling in dat arrest uit te breiden tot de onderhavige zaak. Het Grondwettelijk Hof vermag niet zijn beoordeling in de plaats te stellen van die van de verwijzende rechter om de categorieën van personen te preciseren die dienen te worden vergeleken. Door trouwens te verwijzen naar het arrest nr. 43/2012 zonder aan te geven in welk opzicht het kan worden omgezet naar het onderhavige geval, schendt de verwijzende rechter bovendien artikel 6 van het Gerechtelijk Wetboek aangezien hij aan een rechtspraak een algemene en reglementaire draagwijdte toekent. Het Grondwettelijk Hof kan een dergelijke onregelmatigheid niet dekken door in de plaats van de verwijzende rechter de categorieën te identificeren die hij in zijn prejudiciële vraag uitdrukkelijk had moeten vergelijken.

A.3. In uiterst ondergeschikte orde gedraagt de Ministerraad zich, ten gronde, naar de beoordeling van het Grondwettelijk Hof.

- B -

B.1. Artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, vóór de wijziging ervan bij de wet van 21 februari 2010, bepaalde :

«De rechtsplegingsvergoeding is een forfaitaire tegemoetkoming in de kosten en erelonen van de advocaat van de in het gelijk gestelde partij.

Na het advies te hebben ingewonnen van de Orde van Vlaamse Balies en van de Ordre des barreaux francophones et germanophone, stelt de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad de basis-, minimum- en maximumbedragen vast van de rechtsplegingsvergoeding, onder meer in functie van de aard van de zaak en van de belangrijkheid van het geschil.

Op verzoek van een van de partijen, dat in voorkomend geval wordt gedaan na ondervraging door de rechter, kan deze bij een met bijzondere redenen omklede beslissing ofwel de vergoeding verminderen, ofwel die verhogen, zonder de door de Koning bepaalde maximum- en minimumbedragen te overschrijden. Bij zijn beoordeling houdt de rechter rekening met :

- de financiële draagkracht van de verliezende partij, om het bedrag van de vergoeding te verminderen;
- de complexiteit van de zaak;
- de contractueel bepaalde vergoedingen voor de in het gelijk gestelde partij;
- het kennelijk onredelijk karakter van de situatie.

Indien de in het ongelijk gestelde partij van de tweedelijns juridische bijstand geniet, wordt de rechtsplegingsvergoeding vastgelegd op het door de Koning vastgestelde minimum, tenzij in geval van een kennelijk onredelijke situatie. De rechter motiveert in het bijzonder zijn beslissing op dat punt.

Wanneer meerdere partijen de rechtsplegingsvergoeding ten laste van dezelfde in het ongelijk gestelde partij genieten, bedraagt het bedrag ervan maximum het dubbel van de maximale rechtsplegingsvergoeding waarop de begunstigde die gerechtigd is om de hoogste vergoeding te eisen aanspraak kan maken. Ze wordt door de rechter tussen de partijen verdeeld.

Geen partij kan boven het bedrag van de rechtsplegingsvergoeding worden aangesproken tot betaling van een vergoeding voor de tussenkomst van de advocaat van een andere partij ».

B.2. De verwijzende rechter stelt aan het Hof een vraag over de bestaanbaarheid van die bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre een rechtsplegingsvergoeding ten laste van de gemachtigde ambtenaar kan worden gelegd wanneer hij in het ongelijk wordt gesteld bij zijn op grond van artikel 157 van het Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ordening, Stedenbouw, Patrimonium en Energie voor de burgerlijke rechtbank ingestelde herstellvordering.

In de verwijzingsbeslissing refereert de verwijzende rechter aan het arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 43/2012 van 8 maart 2012, waarin het Hof antwoordt op een prejudiciële vraag die betrekking heeft op dezelfde bepaling, vergeleken met de situatie die voortvloeit uit artikel 162*bis* van het Wetboek van strafvordering.

B.3. Artikel 162*bis* van het Wetboek van strafvordering, vóór de wijziging ervan bij de wet van 21 februari 2010, bepaalde :

« Ieder veroordelend vonnis, uitgesproken tegen de beklaagde en tegen de personen die voor het misdrijf burgerrechtelijk aansprakelijk zijn, veroordeelt hen tot het betalen aan de burgerlijke partij van de rechtsplegingsvergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek.

De burgerlijke partij die rechtstreeks heeft gedagvaard en die in het ongelijk wordt gesteld, zal veroordeeld worden tot het aan de beklaagde betalen van de vergoeding bedoeld in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek. De vergoeding wordt bepaald door het vonnis ».

Uit die bepaling vloeit voort dat geen enkele rechtsplegingsvergoeding van de Belgische Staat kan worden geëist wanneer het openbaar ministerie een strafvordering instelt die eindigt met een buitenvervolginstelling of een vrijspraak. Uit die bepaling vloeit tevens voort dat geen enkele rechtsplegingsvergoeding van het Vlaamse Gewest kan worden geëist wanneer in het kader van de voormelde strafprocedure een herstellvordering werd ingediend door de stedenbouwkundig inspecteur.

B.4. In zijn arrest nr. 182/2008 van 18 december 2008 met betrekking tot de beroepen tot vernietiging van de wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van de erelonen en de kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat heeft het Hof geoordeeld dat de fundamentele verschillen tussen het openbaar ministerie en de burgerlijke partij kunnen verantwoorden dat de in de wet van 21 april 2007 bedoelde forfaitaire vergoedingsregeling niet wordt toegepast ten laste van de Staat. Door het openbaar ministerie en de burgerlijke partij verschillend te behandelen, heeft de wetgever het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie bijgevolg niet geschonden.

B.5. In zijn arrest nr. 83/2011 van 18 mei 2011 heeft het Hof op een prejudiciële vraag geantwoord dat artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, vóór de inwerkingtreding van de wet van 21 februari 2010, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt in zoverre een rechtsplegingsvergoeding ten laste van de Belgische Staat kan worden gelegd wanneer het arbeidsauditoraat in het ongelijk wordt gesteld bij zijn rechtsvordering ingesteld op grond van artikel 138*bis*, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek.

Het Hof was van oordeel dat het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie vereist dat die rechtsvorderingen, die in naam van het algemeen belang en in alle onafhankelijkheid door een publiek orgaan zijn ingesteld, op dezelfde wijze worden behandeld als de strafvorderingen.

B.6. Bij de wet van 21 februari 2010 « tot wijziging van de artikelen 1022 van het Gerechtelijk Wetboek en 162*bis* van het Wetboek van strafvordering en tot opheffing van artikel 6 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties » werd in artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek een achtste lid ingevoegd, dat bepaalt :

« Geen enkele vergoeding is verschuldigd ten laste van de Staat :

1° wanneer het openbaar ministerie bij wege van rechtsvordering in burgerlijke procedures tussenkomt overeenkomstig artikel 138*bis*, § 1;

2° wanneer het arbeidsauditoraat een rechtsvordering instelt voor de arbeidsgerechten overeenkomstig artikel 138*bis*, § 2 ».

Krachtens artikel 6 van de wet van 21 februari 2010, zal die nieuwe bepaling in werking treden op een datum die de Koning zal bepalen.

Uit de parlementaire voorbereiding van die wet blijkt dat de wetgever een aantal tekortkomingen van de voormelde wet van 21 april 2007, die aanleiding geven tot een aantal onbillijke situaties, heeft willen rechtzetten (*Parl. St.*, Kamer, 2009-2010, DOC 52-2313/004, p. 4), en dat hij rekening heeft willen houden met het voormelde arrest nr. 182/2008. Hij heeft onder meer in twee nieuwe vrijstellingen voorzien « om het openbaar ministerie, [dat] het algemeen belang verdedigt, toe te staan zijn rechtsvordering uit te oefenen in volle onafhankelijkheid, zonder rekening te houden met het financieel risico verbonden aan het proces » (*Parl. St.*, Kamer, 2009-2010, DOC 52-2313/001, p. 6).

B.7. De thans in het geding zijnde herstellvordering wordt door de gemachtigde ambtenaar uitsluitend ingesteld in het algemeen belang, met het oog op het vrijwaren van de goede ruimtelijke ordening.

Weliswaar zijn de leden van het openbaar ministerie magistraten van de rechterlijke orde, terwijl de gemachtigde ambtenaren ambtenaren zijn die tot de uitvoerende macht behoren. Uit de parlementaire voorbereiding van artikel 151 van de Grondwet, dat de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie in de individuele opsporing en vervolging waarborgt, blijkt evenwel dat :

« het openbaar ministerie onafhankelijk is wanneer het de strafvordering instelt en dus bij het vervolgen van misdrijven, weze het dat het openbaar ministerie hier [...] geen rechterlijk ambt uitoefent maar veeleer een ambt van de uitvoerende macht en aldus onderworpen is aan het gezag en het toezicht van de minister van Justitie. Vandaar dat paragraaf één verwijst naar de mogelijkheid van de minister van Justitie om de strafvervolging te bevelen (artikel 274 en volgende : het positief injunctierecht), evenals naar de bevoegdheid van de minister van Justitie om de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, inclusief die van het opsporings- en vervolgingsbeleid, vast te stellen » (*Parl. St.*, Kamer, 1997-1998, nr. 1675/1, p. 4).

Het verschillende statuut van de gemachtigde ambtenaren en van de leden van het openbaar ministerie kan derhalve niet volstaan om het in het geding zijnde verschil in behandeling te verantwoorden.

Zoals de leden van het openbaar ministerie dienen de gemachtigde ambtenaren hun vordering in volle onafhankelijkheid te kunnen uitoefenen, zonder rekening te houden met het financieel risico verbonden aan het proces.

B.8. De prejudiciële vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, vóór de inwerkingtreding van de wet van 21 februari 2010, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre een rechtsplegingsvergoeding ten laste van de gemachtigde ambtenaar kan worden gelegd wanneer hij in het ongelijk wordt gesteld bij zijn op grond van artikel 157 van het Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ordening, Stedenbouw, Patrimonium en Energie voor de burgerlijke rechtbank ingestelde herstellvordering.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 7 maart 2013.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

R. Henneuse